

Шахматна

МИСЪЛ

СОФИЯ

1950

7-8

ШАХМАТНА МИСЪЛ

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ШАХМАТНАТА ИГРА
И ПОВИШАВАНЕ КВАЛИФИКАЦИОННОТО НИВО НА ШАХМАТИСТИТЕ

СЪДЪРЖАНИЕ:

	стр.
Повече грижи за шахмата на село	97
XVIII шахматно първенство на СССР	98
Паул Керес — шахматен шампион на СССР	100
Първото републиканско отборно първенство	101
Победа на съветската шахматна школа	102
Творчеството на Чигорин	103
Партии	
№ 64. Защита Грюнфелд. Нейкирх — Милев	106
№ 65. Испанска партия. Ганчев — Кипров	107
№ 66. Френска защита. Мечкаров — Иванов	108
№ 67. Френска защита. Милев — Цветков	108
№ 68. Дамски гамбит. Котов — Пахман	109
№ 69. Френска защита. Смилов — Летелие	111
№ 70. Дамски гамбит. Донер — Котов	111
№ 71. Защита Нимцович. Котов — Голомбек	112
№ 72. Сицилианска защита. Росолимо — Щайнер	112
№ 73. Сицилианска защита Болеславски — Аронин	113
№ 74. Противогимбит Албин. Бондаревски — Микенае	113
№ 75. Сицилианска защита. Аронин — Гелер	114
№ 76. Славянска защита. Липницки — Смилов	114
№ 77. Испанска партия. Бронщайн — Керес	115
№ 78. Френска защита. Болеславски — Бронщайн	116
№ 79. Дебют Чигорин. Чигорин — д-р Тараш	117
№ 80. Сицилианска защита. Чигорин — Шиферс	118
Развитието на фигурите в дебюта и хода h7—h6	120
Някои забележки относно Еванс гамбит	122
Намерете най-добрия ход!	123
Шахматни вестии	124
Първото републиканско общоселско първенство	125
Организационни	126
Отдел композиция	127

На корицата: гросмайстор Паул Керес — шахматен шампион на СССР

Главен редактор: Георги Ал. Стаматов

Редакционна колегия: Ал. Андреев, Б. Божков, Павел Иванов (редактор), Мих. Кантарджиев (уредник), Олег Нейкирх, Вл. Рангелов (композиция) и Ал. Цветков.

Редакция: ул. А. Кънчев 19, София. Тел. 8-08-47   Администрация: ул. Анг. Кънчев 11, София. Тел. 8-08-48

Шахматна

МИСЪЛ

ИЗДАНИЕ
НА ВЪРХОВНИЯ КОМИТЕТ ЗА
ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ
ПРИ
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

№ 7-8 Ноември—декември
1950 година
Година IV

ПОВЕЧЕ ГРИЖИ ЗА ШАХМАТА НА СЕЛО

Шахматът широко проникна в българското село. Десетки хиляди селски младежи и трудещи се с голям интерес и голяма любов се отдават, през свободното си от работа време, на шахматни занимания.

За съжаление, обаче, тази масовост не е обхваната организационно. А нивото на хилядите селски шахматисти е много низко. Много малко селски шахматисти имат шахматни разрези. Към шахмата се проявява повече интерес към практическото играене, няма задълбочаване и отношение към шахматната теория.

Като първопричина за тези слабости, това е организационната откъснатост на селските шахматисти от Републиканската секция по шахмат и нейните поделения — шахматните секции към ОКФС.

Малка помощ бе оказана на селските физкултурни колективи на ДСНМ по шахматната работа от ОКФС и Окр. КФС. Само с това може да се обясни неучастието на отбори от окръзи, като Плевенския, Горно Оряховския и Сталинския в първото републиканско общоселско първенство. А известно е че в тези окръзи масово се играе шахмат.

Никакви грижи не са положени по изграждането на нивовите шахматни секции, основни звена обединяващи любителите на шахматната игра от селата. В тях шахматистите ще се запознаят с шахматната теория, в тях ще придобият необходимия опит. Само при наличието на дейни нивови шахматни секции може да се обезпечи пълното приобщаване към шахматното движение на всички любители на шахмата в село. Само там ще израстнат квалифицираните шахматисти. Там селските любители ще може да получат IV и III шахматен разред.

Слаба помощ оказаха на селските шахматисти и нашите мастори и други по-изтъкнати шахматисти. Вина тук има Републиканската секция по шахмат, която не обърне въпроса за масовата шахматна работа на село и не успя правилно да организира и насочи обществената деятелност на нашите квалифицирани кадри.

От друга страна комитетите на ДСНМ, независимо че не разполагаха с достатъчно квалифицирани шахматни кадри, не се опираха в своята шах-

матна деятелност на секциите при ОКФС и не търсеха тяхната помощ. Здрава връзка не съществуваше и между републиканската секция по шахмат и физкултурния отдел (отговорника по шахмат) при ЦК на ДСНМ.

Сериозна слабост в шахмата на село е и липсата на шахматен инвентар: шахове, табла, шахматни маси и пр. Необходимо е селските физкултурни колективи да отделят нужните средства за набавяне на тези шахматни пособия.

Една от причините за низкото квалификационно състояние на селските шахматисти е липсата на популярна шахматна книжнина. Начинаещите любители на село няма от къде да учат. Нямаме издадени у нас шахматни книги, които да ползват масата начинаещи шахматисти. Необходимо е колкото може по-скоро да се издадат подходящи ръководства.

През 1951 год. предстои провеждането на второто републиканско общоселско първенство. Ще трябва всички шахматни секции по места, всички шахматни дейтели и квалифицирани шахматисти, да положат максимум усилия за изграждането на дейни шахматни секции към селските физкултурни колективи, щото тези секции да бъдат в състояние да осигурят участието в състезанията на всички шахматисти от селото. По този начин в това първенство ще вземат участие хиляди младежи и трудещи се, нещо което ще допринесе за още по-голямото популяризиране и организационно затягане на шахмата в нашите села.

РСШ и шахматните секции към Окр. КФС и ОКФС ще трябва да насочат усилията на всички висококвалифицирани шахматисти за провеждане на масови пропагандни мероприятия по селата, като сеанси на едновременна игра, беседи, лекции и пр. За тази цел необходимо е да бъдат запланувани от комитетите необходимите средства за командировки и пропаганда.

Само чрез масова шахматна работа ще успеем да обхванем всички младежи и трудещи се на село, и по-този начин ще отидем крачка напред по осъществяването на задачата — да направим шахмата народна игра.

XVIII ШАХМАТНО ПЪРВЕНСТВО НА СССР

Всесъюзните първенства винаги са будили огромен интерес сред любителите на шахматната игра, не само в СССР, но и в целия свят. Но това е понятно, като се имат предвид блестящите успехи на съветското шахматно движение, които то постигна, особено през последните няколко години.

Поставено на здрави научни основи и опряно на широките народни маси, трудещи се, това движение заема челно място в света. Това не е случайно. Само в социалистическата държава, където всяко движение има масов, народен характер, са възможни такива блестящи успехи. Но най-характерната особеност на съветското шахматно движение, това е непрекъснатото издигане на нови млади таланти. Така всяка година на всесъюзните шампионати се явяват млади майстори — нови кадри, възпитаници на съветската шахматна школа.

Тази година на предварителните пет полуфинални турнира, напора на младежта беше особено показателен. Не успяха да се класират за финала такива опитни играчи като гротмайсторите Лилиентал, Рагозин, Льовенфиш. Право на участие завоюваха млади шахматисти, участващи за пръв път във Всесъюзното първенство. Такива бяха: Борисенко, Суетин и Липницки, а също и участващите за пръв път миналата година — Авербах, Гелер, Люблински и Петросян.

От гротмайсторите отсъстваха само Ботвиник и Бронщайн, готвенци се за мача за световно първенство, а също и неотдавнашния победител на турнира във Венеция гротмайстор Котов.

Борбата в турнира протече твърде напрегнато. В първите кръгове водачеството пое Аронин, набрайки изключителен резултат — 6 из 7 възможни точки. В следващите кръгове обаче, той загуби няколко партии и отстъпи водачеството на Смилов. Мнозина трудно можеха да повярват, че той скоро ще отпадне от борбата за първото място, но още в 11. кръг Смилов губи важна партия срещу Болеславски, деморализираща се, и постепенно изгубва изгледите си за първо място — в последните шест кръга той реализира едва 2 1/2 точки. В този момент турнирната таблица възглавяват Липницки (1), който лошо започна турнира и Толуш. По-късно към тях се присъединиха Керес, спечелвайки четири партии подред и Аронин, които отново подобрява формата си. В резултат към предпоследния кръг се създаде крайно интересно положение: Керес, Толуш и Аронин по 10 1/2 т., Липницки 10 т. и Константинополски и Смилов по 9 1/2 т. Така борбата за първите четири места бе разрешена окончателно едва в последния кръг в който Керес спечели срещу Авербах, а Толуш и Аронин ремизираха съответно срещу Болеславски и Борисенко, докато Липницки също спечели срещу Гелер.

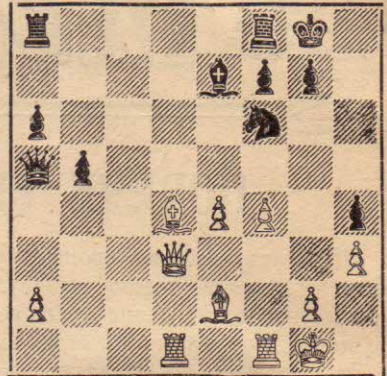
Подробни резултати се виждат от приложената таблица.

Победителят Паул Керес за втори път стана шампион на СССР. На този изключителен турнир той показа извънредно разнообразна игра — виртуозно използване на едва забележимите дебютни грешки на противника, тънко позиционно чувство, умело л. виране в маневрени позиции, висока техника в ендшпила. Трябва да се подчертаят голямата упоритост и издръжливост на Керес, особено след загубата му срещу Петросян от предпоследния кръг, когато той постави под въпрос победата си в турнира.

Настоящата победа на Керес, заедно с победата му на турнира в Шавно-Здруй, показва ясно, че той е преодолел вече онази криза, която се чувствуваше у него на предишните турнири през последните две години. Ето защо следващите турнирни излизания на Керес се очакват с повишен интерес от шахматната общественост. Ние можем да пожелаем само, на симпатичния съветски гротмайстор, неотдавнашен гост на нашата страна, все така убедително и заслужено, да жъне успехи на следващите турнири.

Успехът на майстора Аронин далеч не е случаен. Участвайки непрекъснато в състезания, неговата игра повишава своето качество все повече и повече. Играе изобретателно и твърдо, като особено добре владее тактическата

страна на играта. По-слаб е Аронин в стратегията и като-че-ли в ендшпила. На този турнир Аронин достигна две прекрасни победи над гротмайсторите Болеславски (Партия № 73.) и Флор. Ето окончанието на втората.

В положението изобразено на диаграмата последвало: 24. e5 Kd7 25. f5 Oc5 26. O:c5 K:c5 27. De3 Db6 28. Цh1 Tae8 29. f6! gf 30. Dh6 Ke4 31. Tf4 T:c5 32. Th4 и черните се предади.

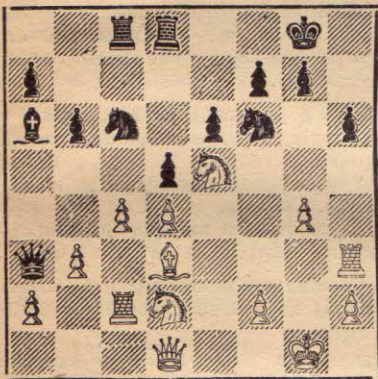
Дежът на второто място за, участващия за пръв път в такъв турнир, кандидат майстор Липницки, представлява крупен успех. Макар и да участва за първи път Липницки има солиден стаж на Украинските първенства. Под ръководството на Константинополски

№ по ред	Участници	Кръгове																Точки	Място	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16			17
1	П. Керес	1	1/2	1/2	1/2	1/2	0	1	1	1	1	1/2	0	1	1	1/2	1	1/2	11 1/2	I
2	Л. Аронин	0	1	1	0	1/2	1	0	1	1	1/2	1	1/2	1/2	1	1	1	11	II-III-IV	
3	И. Липницки	1/2	1	1/2	0	1	0	1/2	1	1/2	1/2	1	1	1	0	1	1	11	II-III-IV	
4	А. Толуш	1/2	0	1/2	1	1/2	1	1/2	0	1	1	1/2	0	1	1/2	1	1	11	II-III-IV	
5	А. Константинополски	1/2	0	1	0	1/2	1/2	1	1/2	1/2	1/2	1/2	1	1/2	1	1/2	1	10	V-VI	
6	В. Смилов	1/2	1	0	1/2	1/2	1/2	0	1/2	1/2	1	1	1/2	1/2	0	1	1	10	V-VI	
7	В. Алаторцев	1	1/2	1	0	1/2	1/2	0	1/2	1/2	0	1	1/2	1/2	1	1/2	1	9	VII-VIII-IX-X	
8	Болеславски	0	0	1/2	1/2	0	1	1	1	1/2	0	1/2	1	1/2	1/2	1/2	1/2	9	VII-VIII-IX-X	
9	Е. Гелер	0	1	0	1	1/2	1/2	1/2	0	0	1/2	1	1	1	0	0	1	9	VII-VIII-IX-X	
10	С. Флор	0	0	1/2	0	1/2	1/2	1/2	0	1	1	1/2	1/2	1	1	1/2	1/2	9	VII-VIII-IX-X	
11	В. Микенас	0	0	1/2	0	1/2	0	1	1/2	1/2	0	0	1	1/2	1	1	1	8 1/2	XI	
12	Бондаревски	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	0	0	1	0	0	1	0	1	1/2	1	1/2	8	XII-XIII	
13	Т. Петросян	1	0	0	1	1/2	1/2	1/2	0	1/2	0	1	0	1	0	1	1/2	8	XII-XIII	
14	Ю. Авербах	0	1/2	0	0	0	1/2	1/2	0	0	1/2	1/2	0	1	1/2	1	1	7	XIV	
15	Г. Борисенко	0	1/2	0	1/2	1/2	1	0	1/2	1	0	0	1/2	0	1/2	0	1/2	6 1/2	XV-XVI	
16	А. Суетин	1/2	0	1	0	0	0	1/2	1/2	1	0	0	0	1	0	1	0	6 1/2	XV-XVI	
17	В. Люблински	0	0	0	0	1/2	0	0	1/2	0	1/2	0	1/2	0	0	1	1/2	4	XVII-XVIII	
18	А. Соколки	1/2	0	0	0	0	0	1	1/2	0	1/2	0	1/2	1/2	0	0	0	4	XVII-XVIII	

той е вече напълно зрял майстор. Играе предимно спокойно позиционно, обаче също е много силен в тактическите усложнения. Недостатъчно уверено играе в ендшпилите, но очевидно това е временен недостатък, след премахването на който, от него могат да се очакват още по-големи успехи. Особено внимание заслужава партията му със Смилов (№ 76).

Майстор Толуш отдавна вече има репутацията на един от най-силните съветски майстори. Настоящия му успех, обаче, е най-големия в неговата дълга шахматна практика. Толуш играе бързо и леко, но най-силната страна в играта му това е тактическата изобретателност. Големи са качествата на Толуш и като теоретик, а също и като психолог, умеещ често, просто да забърка противника си. На този турнир Толуш даде и няколко блестящи партии, една от които е тази със Соколски.

Ефектно е също окончанието в партията му срещу Константинополски (бели).

В изобразената позиция последвало: 20. f4 K:d4 21. g5 dc 22. T:c4 O:c4 23. bc Dc5 24. gf Ke2++ 25. !!h1 K:f4 26. Dg4 g5 27. Kdf3 T:d3 28. K:d3 K:d3 29. Dh5 Df2 и белите се предават.

Пето и шесто място разделиха Смилов и Константинополски. Класирането на миналогодишния шампион на СССР, Смилов е явно незадоволително. Причините на този неуспех, едва ли могат да се търсят само в обстоятелството, че той взе участие в това първенство, непосредствено след турнира във Венеция. Факт е, че Смилов играе с черните фигури очевидно по-слабо отколкото с белите. Действително играта с черните фигури е явно по-трудна, но интересно е, че неуспехите на Смилов в играта с черните, последват именно тогава когато се играе неговия любим дебют — защита Грюнфелд и славянска защита. Останалите системи за черните той обикновено разиграва виртуозно. Пример за това е, между другото, партията му срещу Аронин, проведена от него с несравнимо майсторство.

Константинополски отново показва солидна и твърда игра, каквато сме свикнали винаги да виждаме. На този турнир той загуби само две партии. Той е

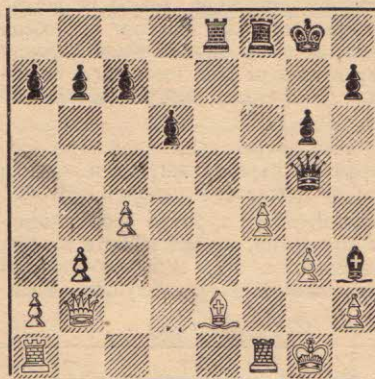

Гросмайстор Паул Керес, шампион на СССР по шахмат

много голям теоретик, а също и виден шахматен педагог, възпитал редица талантиви майстори.

Следващите места в турнира заеха гросмайсторите Болеславски и Флор и майсторите Алаторцев и Гелер. Всеки по различен път достигна до този резултат.

От гросмайстора Болеславски се очакваше повече. Очевидно е обаче, че на неговия резултат силно е повлияла загубата му в мача срещу Бронщайн. Болеславски е извънредно дълбок и тънък стратег, главната сила на който, вероятно, се заключава в защитата. Ето защо, особено показателно е обстоятелството, че на това първенство той загуби, рекордно за себе си количество партии — 4. Въпреки това, обаче, той даде две прекрасни партии, срещу Флор и Алаторцев. Красив е финалът на втората:

Последва: 20... O:f1!! 21. fg T:e2 22. Dc3 Og2 (С намерение да отстъпи на c6 с запаха Tg2+.) 23. Dd3 Of3 24. Tf1 Tg2+ 25. Цh1 Oc6! 26. T:f8+ Ц:f8 (интересно положение; белите са

беззащитни срещу T:g3+.) 27. Df1+ Tf2+. Белите се предават.

Гросмайстор Флор все още не може да възстанови своята стара форма, но въпреки относителния неуспех, на този турнир той даде няколко добре проведени партии.

Гелер се класира по-неуспешно от миналата година, когато за малко не стана първенец! Независимо от това, той отново завоюва симпатиите на всички, показвайки забележителни качества на неизчерпаема изобретателност и майсторство в атакуващите позиции. По-слабия спортивен резултат се дължи на обстоятелството, че в някои от които той изпаднаше, от рода на 10—15 хода за една или две минути! Следващите турнири на Гелер се очакват с голям интерес.

Алаторцев е от по-старата гвардия съветски майстори, но въпреки това показва на този турнир завидни качества на борец. Извънредно е победата му срещу победителя Керес.

Микенас даде също няколко добри партии, като особено удачно финишира (4 от 5).

От гросмайстора Бондаревски се очакваше повече. Развоят на турнира също показва, че той можеше да събере повече точки. Неуспехът на Бондаревски се дължи на недостатъчна издръжливост и известна нервност. Така например той загуби двете последни партии! Обаче в отделни партии, например срещу Болеславски и Микенас (№ 74.) той показва голямо майсторство. Крупен познавач е Бондаревски на ендшпилните положения, където играе несравнимо добре.

Петросян, както и миналата година, започна много неуверено, обаче накрая се разигра и спечелвайки срещу Керес и Бондаревски се представи добре.

Авербах, тазгодишен първенец на Москва, се представи лошо. Но това не е много чудно, ако се има предвид, че той участва непрекъснато, без почивка, на четири, силни по състав, турнири — в Шавно-Здруй, първенството на Москва, полуфинала и накрая финала!

Добри качества показваха Борисенко и Суетин, спечелвайки, между другото, срещу някои от лидерите.

Люблински и Соколски се представиха съвсем зле, което е особено очевидно за последния.

Турнирът премина много успешно и даде ценен теоретически материал. Редица свободновни варианти и системи получиха ново осветление. Освен това на турнира бяха изиграни редица превъзходни партии, свидетелстващи за непрестанния ръст на съветската шахматна школа. Редица млади майстори бяха издигнати през последните два шампионата — Гелер, Тайманов, Аронин, Липницки, Авербах и др. Резултатите от тях говорят също за едно плътно приближаване на майсторския клас към този на гросмайсторите, удържащи вече с труд първото място. Турнирът напълно оправда големия интерес с който бе следен. Павел Иванов

Александър Котов,
гросмайстор на СССР по шахмат

✓ Паул Керес — шахматен шампион на СССР

Защо закъсняват трима участника при започването на последния кръг? — пита главния съдия на XVIII шахматен шампионат заслужилният майстор П. Романовски администратор. — Нали в последната, решителната партия ще им бъде скъпа всяка минута.

След няколко минути се изяснило че работата, макар и неочаквано, била съвсем проста. Участниците, идвайки в турнирното помещение, с труд си пробили път през огромната тъпа зрители, дошли в централния железничарски дом на културата да видят острия финиш на борбата за званieto шампион на страната по шахмат.

Зрителите бяха прави — те трябваше да видят какво става в турнирната зала, за да не се „побоеят“. Финишът на шампионата се разви така, че след предпоследния кръг трима участници имаха еднакво число точки: гросмайсторът А. Керес и майсторите Л. Аронин и А. Толуш. Кой от тях ще завоюва почетния златен медал на шахматния шампион на СССР? Кой ще вземе първата премия в тази славна битка между най-силните?

Трябва да се каже, че участниците в XVIII шампионат на СССР нито за минута не забравиха, че шампионатът е посветен на великия руски шахматист Михаил Чигорин, чиито партии бяха пълни с интересни и смели замисли, с неизчерпаема фантазия. Със своите смели комбинации, с творческата съдържателна игра, отсъствието на бързи ремита, съветските шахматисти отбелязаха забележителния юбилей.

На старта одържа няколко блестящи победи московският майстор Лев Аронин. В първите шест кръга той показа изключителен резултат, като спечели пет партии и една направи реми.

„Най-трудното е да запазиш спокойствие, когато в графата ти на турнирната таблица стоят много победни единици“ — казват опитните турнирни бойци. На Аронин не се удаде да запази спокойствие, той занервничи и загуби няколко партии подред, значително изоставяйки след лидерите.

В това време „на първата бойна линия“ излезе известният, макар и млад по възраст шахматист — гросмайсторът Василий Смилов. Със своите дълбоки

по замисъл победи той показа на противниците, че е решил жестоко да се бори за златния шампионски медал. Главни конкуренти на Смилов останаха майсторите, на първо място опитния любител на острите „боеве на нож“ ленинградецът А. Толуш и младият киевски майстор И. Липницки. Решаваха последните няколко кръга: който покаже най-добър резултат, той ще завоюва почетното звание.

И тук се прояви умората на Смилов, който не отдавна участва в международния турнир във Венеция и нямаше достатъчно време за отдих и подготовка за толкова отговорното състезание, каквото е шампионата на СССР. В последните седем партии Смилов нито веднаж не спечели, два пъти загуби, и пет партии завърши наравно. Естествено, такъв крайно лош финиш не даде на Смилов възможност да се бори за първата премия.

Напротив, гросмайстор Керес се преобрази в края на турнира. Той печелеше партии след партии и за финалния, седемнадесети кръг той събра десет и половина точки — толкова колкото Аронин и Толуш.

Последният кръг на XVIII шампионат за дълго ще се запомни от московските любители на шахмата. Атмосферата в турнирната зала бе нагорещена до последна степен.

Обаче, и тази вечер зрителите не узнаха, кой ще бъде новия шампион на СССР: партиите и на тримата лидери в турнира бяха отложени. Резултатът се изясни едва на следния ден при доиграването. Керес бързо използва преимуществата на своята позиция и постигна заветната победа. Толуш се убеди при домашния анализ че не съществуват никакви шансове за победа и веднага се съгласи на реми. Аронин макар и да игра още шест часа, но изходът от срещата беше вече ясен — реми!

И така, Керес е шампион. На него бе връчена първата награда и златния медал на шахматния шампион на СССР.

Победителят в турнира проведе всичките си партии в състезанието в активен позиционен стил. В неговите партии нямаше особено остри ситуации, няма-

ше ефектни атаки и комбинации. Затова те бяха ясни и точни по изпълнение на правилните стратегически замисли, удивляваха с точността за реализиране на постигнатото преимущество. На Керес — големият познавач на дебютната теория, върху която е написал няколко учебника, тази добра теоретическа подготовка оказа своята роля. Победата на Керес е напълно заслужена и събраниите 11 1/2 точки от 17 възможни са постигнати след напрегната борба.

Второ, трето и четвърто място си поделиха майсторите Л. Аронин, А. Толуш и И. Липницки. Младият киевски майстор Липницки игра твърде успешно при своето първо участие в шампионата на СССР. Неговият стил на игра в шампионата подхожда на стила на Керес. Липницки игра спокойно, използвайки всички грешки на противниците си, точно реализирайки и най-малкото преимущество.

Много великолепни партии създаде в шампионата талантливият ленинградски майстор А. Толуш. За него с пълно право може да се каже, че игра по чигорински. Смялата, изобретателна игра на Толуш отдавна завоюва признанието на всички любители на шахмата в СССР.

Интересна комбинационна игра показва шампиона на московската област майсторът Аронин.

Съветските шахматисти и особено гросмайсторите, имащи званието международни гросмайстори, одържаха в последните години много победи в международни състезания. Почти във всички турнири през последно време те завоюваха първите призове.

Обаче, в съветския шампионат, на гросмайсторите с всяка година става все по-трудно да одържат победата. В съветската страна расте способна младеж, овладяваща изоснови шахматното изкуство. В този ръст на младежта, в тази приемственост на шахматното майсторство се състои главната сила на съветската шахматна организация. Масовото шахматно движение, ежедневно издигащо нови таланти, обещава в бъдеще още по-голям разцвет на съветското шахматно изкуство.

(Из бюлетина на „Представителство на съветското информбюро в България“)

*Да се учим от първите в света шахматисти —
съветските гросмайстори и майстори!*

✓ ПЪРВОТО РЕПУБЛИКАНСКО ОТБОРНО ПЪРВЕНСТВО

От 28 октомври до 2 ноември тази година, в новата затворена спортна зала, беше проведено Републиканското отборно първенство. В него взеха участие отборите на ЦС на ДСО: „Народна войска“, „Спартак“, „Строител“, „Червено знаме“, „Академик“ и „Динамо“.

Всяка ДСО беше представена от по 8 състезатели и две резерви. В отборите бяха включени най-добрите в страната ни шахматисти, излъчени въз основа на предварителните състезания, организирани от всяка ДСО. Тези състезания изиграха голяма роля за масовизацията на шахмата сред трудещите се в нашата страна. Трябва да се отбележи, със съжаление, че ДСО „Торпедо“ не взе участие в тия състезания, мотивирайки отказа си поради липса на средства. ЦС на ДСО „Торпедо“ не може да не знае, че шахматната игра е особено популярна сред трудещите се, и след като през настоящата година проведе своите състезания по колективите, не биваше да лишава отбора си от участие в първото Републиканско първенство. Всичко това разкрива не здраво отношение на ръководителите на ДСО „Торпедо“ към шахматната

работа, тъй като за други дисциплини ДСО „Торпедо“ успява да намира средства. Нима ДСО „Торпедо“ нямаше на разположение за трима провинциални играчи 10—14 хиляди лева?! Крайно време е да се скъса с такова отношение към шахматната работа.

Това първо по рода си състезание даде възможност на ръководителите шахматисти към всяка ДСО, да опознаят своите шахматисти, а така също да покажат на практика организационните си възможности.

Общо взето дисциплината на отборите беше задоволителна. Желателно е при други подобни състезания, да не се допуска административно губене на партии, поради невявяване на един или друг състезател, какъвто беше случаят от страна на отборите на „Строител“ и „Спартак“.

Първенството се проведе в пет кръга. Още след първия кръг пролича, че борбата за челно място ще се води между отборите на „Червено знаме“, „Академик“ и „Народна войска“. Състезанието беше много напрегнато и оспорвано. Получените резултати се виждат от приложените таблици.

Отборът на „Червено знаме“ беше в квалификационно отношение на най-високо ниво, което му позволи да извоюва първото място. В състава на отбора бяха включени двама шахмайстори, трима кандидат шахмайстори и останалите — първоразредници. Особено добра игра показа Александър Кипров. От младите, проявиха се Кайкамджозов и Пъдевски. Отборът на „Червено знаме“ водеше през цялото състезание, но в последния кръг „Академик“ успя да изравни резултата. Първото място бе присъдено на „Червено знаме“ поради победата му над „Академик“ във втория кръг с минималния резултат $4\frac{1}{2} : 3\frac{1}{2}$.

Отборът на „Академик“ показва висок борчески дух и голяма амбиция да извоюва първото място. Ценни качества показа младият канд.майстор Здравко Милев, който игра на първа дъска и спечели за отбора си пет точки, побеждавайки шахмайсторите Цветков и Нейкирх, с което стана първенец на първа дъска. Останалите състезатели също дадоха добра игра. Трябва да се отбележи, обаче, нндисциплинираното държане на капитана на Академик, Кюлюмов.

Почетно място извоюва младият отбор на „Народна войска“, който през цялото състезание показва похвална дисциплина и оспорваше челното място. За напредъка на отбора, очевидно, не малък принос има шахмайстора Цветков — треньор на отбора.

Успехът на шахматистите от „Народна войска“ красноречиво говори за възможностите, които съществуват за популяризирането на шахмата сред нашите военослужащи.

От отбора на „Динамо“ се очакваше по-добро представяне. Липсата на рутина и прекалената самоувереност на някои от състезателите му, са причина за не доброто представяне.

Имайки предвид състава на „Строител“, полученият от него резултат може да се счита като задоволителен.

Правеше впечатление низкото квалификационно ниво на отбора на „Спартак“, което личеше между другото и от неумението на някои от състезателите му да записват партиите. На този отбор предстои упорита работа за повишение квалификационното ниво на своите състезатели.

След приключването на състезанието, на участващите отбори, бе дадена вечеря, на която подпредседателят на РСШ др. Кирил Герасимов произнесе подходящо слово изтъквайки значението на това първо по своя род състезание между трудещите се у нас за масовизиране на шахмата и връчи наградите на отбора първенец и първенците по дъски.

Ст. Стефчев

ДВИЖЕНИЕ ПО КРЪГОВЕ

№	Отбор	I кр.	II кр.	III кр.	IV кр.	V кр.	Място
1	„Червено знаме“	8	12 $\frac{1}{2}$	19 $\frac{1}{2}$	24	30 $\frac{1}{2}$	I
2	„Академик“	6	9 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{1}{2}$	22 $\frac{1}{2}$	30 $\frac{1}{2}$	II
3	„Народна войска“	5 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{1}{2}$	18	25	III
4	„Динамо“	2 $\frac{1}{3}$	9	10 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{1}{3}$	IV
5	„Строител“	2	4	9	12 $\frac{1}{2}$	14	V
6	„Спартак“	0	1 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{3}$	VI

ТАБЛИЦА НА ОТДЕЛНИТЕ СРЕЩИ

№	Отбор	1	2	3	4	5	6
1	„Червено знаме“	■	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	7	6 $\frac{1}{2}$	8
2	„Академик“	3 $\frac{1}{2}$	■	5	8	6	8
3	„Народна войска“	3 $\frac{1}{2}$	3	■	5 $\frac{1}{2}$	6	7
4	„Динамо“	1	0	2 $\frac{1}{2}$	■	4 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{3}$
5	„Строител“	1 $\frac{1}{2}$	2	2	3 $\frac{1}{2}$	■	5
6	„Спартак“	0	0	1	1 $\frac{1}{2}$	3	■

ПОБЕДА НА СЪВЕТСКАТА ШАХМАТНА ШКОЛА

От 28 септември т. г. в хубавия италиански град Венеция започна четвъртия голям международен турнир. Тази година турнирът имаше особено значение — в него щяха да участвуват — за първи път в италиански турнир — прославените съветски гросмайстори Александър Котов и Василий Смилов. Именно това увеличи многократно интереса към турнира. Също така знаеше се и ще участвуват известните международни майстори — Пахман — Чехословашко и Росолимо — Франция, както и чилийците — Кастилио и Летелие, Голембек (Англия), Черняк (Израел), Уейд (Нова Зеландия), Шайнер (САЩ) и италианските майстори Паоли, Нестлер, Сабадош и Примавера. С известно закъснение пристигна и холандеца Донер.

Добре започнаха турнира цяла група участници — Смилов, Шайнер, Пахман, Росолимо, Летелие и не особено удачно — Ал. Котов, който от първите 6 рунда имаше само 3 1/2 т. от 6 играни партии, като претърпя загуба с италианеца Паоли.

Тук обаче пролича високият дух и отличната морално — волева подготовка на съветския гросмайстор. С голяма воля за победа и отлична издръжливост Котов спечели подред всички останали партии и успя да излезе победител на турнира.

С повече паравно завършили партии, но без загуба, само на 1/2 точка след Котов се класира Вас. Смилов, показвайки познатата си издръжана стратегическа игра и голяма тактическа изобретателност.

По ожесточена бе борбата за третото

Гросмайстор А. Котов, победител на турнира във Венеция

място. То изглеждаше напълно сигурно за чехословашкия първенец Лудек Пахман, но изглежда, че умората на края на турнира каза своята дума и шестте поредни ремита, които той направи, позволиха на френския майстор Росолимо да го настигне.

Какво показаха участниците?

И двамата съветски представители — демонстрираха отлична теоретическа подготовка, голяма рутинна и висока техника. С голяма лекота те надиграваха противниците си още в дебюта и след това или печелеха в разгромен стил, или

реализираха с безмилостна точност достигнатото преимущество (виж например партията Котов — Пахман — точна реализация на наглед незначително преимущество или Смилов — Летелие). Прекрасно изпълнение е и следната кратка партия на Смилов срещу Донер: френска защита — Смилов — Донер — 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Kc3 Kf6 4. Og5 Ob4 5. e5 h6 6. Od2 O: c3 7. bc Ke4 8. Dg4 g6 9. Ocl! (Ход, въведен от съветските майстори! За пешката белите получават по-свободна игра и задържат силен чернопол офицер.) 9. ... K: c3 (По-добре беше 9. ... c5!) 10. Od3 c5 11. dc Kc6 12. Kf3 Da5 13. 0-0 D: c5 14. Dh4! (Започва атаката. Ако 14. ... De7 то Og5.) 14. ... Kc7 15. Df6 Th7 16. a4 Dc7 17. Oa3 Ke4 18. O: c4 de 19. Kd2 Kd5 20. Dh4 D: e5 21. K: e4 g5 22. Dg4 Od7 23. Kd6 + Цd8 24. K: b7 + Цc8 25. Kd6 + Цc7 26. Dc4 + Oc6 27. Dc5! Df4 28. c4! Kb6 29. a5! — Черните се предават. На Kd7 следва 30. Kb5 + Цb7 31. a6 +, а на Kc8 — 30. Kb5 + Цd7 31. Td1 + и т. н. Поучителен дебютен разгром!

И двамата съветски представители показаха на турнира за сетен път превъзходството на шахматистите от съветската шахматна школа. Тяхният нов голям успех, нова брънка в веригата на непрестанни победи на съветските гросмайстори в последните години, още веднъж доказва превъзходството на социалистическата култура над буржоазната.

Отлично се представи и чехословашкият първенец Л. Пахман. Само с известна умора на края на турнира може да се обясни обстоятелството, че той позволи след 6 поредни ремита да бъде достигнат и минат от Росолимо. Неговата игра както винаги бе остра и комбинационна, основана на здрави теоретични познания.

Добре се представи от останалите участници френският майстор Росолимо. Заслужава да се отбележи факта, че същият като ученик е живял в Съветския съюз (макар френски поданик) и се е учил заедно с известните по-късно съветски майстори Рюмин и Алаторцев, на което безспорно също така се дължат достигнатите от него напоследък добри резултати по международните турнири.

От останалите участници сравнително по-добре се представиха Летелие (Чили), Шайнер (САЩ), Уейд (Нова Зеландия) и младият Донер (Холандия), но те бяха далече под нивото на първата четворка.

Липсата на по-добри играчи всред западно-европейските и американски шахматисти, както обяснява съв. гросмайстор Котов, се дължи на незаинтересоваността на държавата към физкултурата и специално шахматното изкуство, поради което повечето шахматисти са в трудно материално положение.

Радко Бобеков

№ по ред	Учасници	Точки																Място	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
1	Котов	■	1/2	1	1	1	1/2	1	1	1/2	1	1	1	0	1	1	1	12 1/2	I
2	Смилов	1/2	■	1/2	1/2	1	1/2	1/2	1	1	1/2	1	1	1	1	1	1	12	II
3	Росолимо	0	1/2	■	1/2	1/2	1	1	1/2	1	1	0	1/2	1/2	1	1	1	10	III
4	Пахман	0	1/2	1/2	■	1/2	1/2	1	1/2	1/2	0	1	1	1/2	1	1	1	9 1/2	IV
5	Летелие	0	0	1/2	1/2	■	1	0	0	0	1	1/2	1	1	1	1	1	8 1/2	V-VI-VII
6	Шайнер	1/2	1/2	0	1/2	0	■	1/2	1/2	1/2	1	1/2	1/2	1	1/2	1	1	8 1/2	V-VI-VII
7	Уейд	0	1/2	0	0	1	1/2	■	1/2	1	1	1/2	1	1	1/2	1/2	1/2	8 1/2	V-VI-VII
8	Донер	0	0	1/2	1/2	1	1/2	1/2	■	1/2	1/2	1	0	1	1	0	1	8	VIII
9	Кастилио	1/2	0	0	1/2	1	1/2	0	1/2	■	1	0	1	1	1/2	1/2	1/2	7 1/2	IX
10	Черняк	0	1/2	0	1	0	0	0	1/2	0	■	1	1	1	1/2	1/2	1	7	X
11	Голембек	0	0	1	0	1/2	1/2	1/2	0	1	0	■	0	0	1	1	1/2	6	XI
12	Нестлер	0	0	1/2	0	0	1/2	0	1	0	0	1	■	1/2	1/2	1	1/2	5 1/2	XII
13	Паоли	1	0	1/2	1/2	0	0	0	0	0	0	1	1/2	■	0	1	1/2	5	XIII
14	Мюлер	0	0	0	0	0	1/2	1/2	0	1/2	1/2	0	1/2	1	■	1/2	1/2	4 1/2	XIV
15	Примавера	0	0	0	0	0	0	1/2	1	1/2	1/2	0	0	0	1/2	■	1/2	3 1/2	XV-XVI
16	Сабадош	0	0	0	0	0	1/2	0	1/2	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	■	1/2	3 1/2	XV-XVI

ТВОРЧЕСТВОТО НА ЧИГОРИН

Когато на международните турнири в Берлин (1881 г.), във Виена (1882 г.) и в Лондон (1883 г.) прозвучало името на новия представител на руския шахмат Чигорин, то този факт за появяването на младия руски майстор на международната шахматна арена не е бил оценен достатъчно.

През това време всред широките шахматни кръгове блестяло името на Винавер, появил се като представител от Русия още в 1878 на международния конгрес в Париж, където на Винавер се е удало да постигне изключителен спортивен резултат. Както е известно, той раздели в този турнир първо и второ място с Цукерторт.

Трябва да се каже, че от трите упоменати излизания на Чигорин едно — във виенския турнир — е било спортивно неудачно — Чигорин се е указал във втората половина на турнирната таблица, което се е дължало на недостатъчна опитност.

Само излизането на Чигорин в Лондон е предизвикало към него по-голямо внимание. В този напрегнат двукръгов турнир с твърде силен състав руският майстор заел четвърто място, след Цукерторт, Шайниц и Блякбърн. Винавер, Енглиш, Мекензи, Мезон, Розентал и други признати майстори на това време се оказали след Чигорин. Но не е само спортивния успех, който е бил причина за възникналия в пресата голям интерес към Чигорин.

Силно впечатление е произвел този факт, че на лондонския турнир Чигорин е победил Шайниц и в двете срещи, при което и двете партии били наситени с дълбоки и своеобразни замисли на победителя.

В сложна борба с ефектна заключителна атака красиво е спечелил Чигорин и срещу английския шампион Блякбърн.

И в много други партии на Чигорин се забелязва отпечатъка на голяма своеобразност на замисъл. Тогава е било трудно да се изтъкнат конкретните черти на тази самобитност, и да се намерят за нея подходящи определения. Голяма смелост, стигаща даже до сериозен риск, енергичен стремеж към инициатива, богата фантазия, целеустремителна сила на атаката, и накрая, извънредно сериозното отношение през целия процес на шахматната борба, — ето, може би, тези са отделните черти в играта на Чигорин, които бяха отбелязани от критиците по това време.

Авторитетите начело с Шайниц „милостиво“ се съгласили в края на крайщата с това, че новият руски шахматист е несъмнено талантлив и може да бъде отнесен към числото на изтъкнатите майстори.

Никой не разбира тогава, че творческата линия на Чигорин не е просто отражение на неговия индивидуален та-

лант, а начало на атака срещу педантичната немска шахматна мисъл, заемаща тогава господстващо положение в европейския шахмат, начало на новия, дълбоко прогресивен възглед. На този възглед е било съдено скоро да стане знаме на самобитната — както по своя подход към шахматното изкуство, така и по творческите методи — руска шахматна школа.

Международният лондонски турнир, опитът от който е имал за Чигорин твърде важно значение, се явява като начална фаза на тази борба против немската и английска шахматни школи, след което окончателно се оформяват творческите възгледи на Чигорин и укрепнала увереността му в това, че именно на тези възгледи е обезпечено процътяване и богато бъдеще.

Чигорин беззаветно е обичал шахмата и му е посветил целия си живот. За него шахмата е бил изкуство, защото повече от всичко той е ценил в него творческата страна на борбата. Творчеството в шахмата е представлявало за Чигорин неизчерпаем източник за блестящи планове, тънки идеи, красиви комбинации. Именно тази неизчерпаемост, вечна свежест в творчеството на шахматното изкуство съблязнява Чигорина повече от всичко. Той с най-жестоката критика, понякога просто с гневен сарказам, се нахвърлял срещу всичко което по негово мнение е можело да се яви като пречка в развитието на шахматните идеи. Всяка оригинална мисъл в процеса на шахматната партия е привличала неговото внимание. Сам Чигорин често е отивал напук на установените догматични оценки на едни или други варианти и позиции. Това, обаче съвсем не е носило характера на нарочно, обмислено възражение против мнението на големите задгранични авторитети. Самият начин за мислене на Чигорин, произлизащ от неговото отношение към шахматното изкуство, е бил такъв, че всякога го заставяло да се стреми към новото, още неизвестното в шахматната борба.

Чигорин е бил истински и дълбок новатор и отгук възниквала своеобразността на неговия стил.

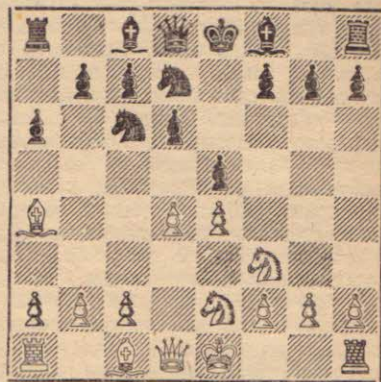
В 17-та партия от мача с Тараш след ходовете: 1. e4 e5 2. Kf3 Kc6 3. Ob5 a6 4. Oa4 Kf6 5. Kc3 d6 6. d4 Kd7 7. Ke2 се получила позицията:

(Виж диаграмата)

Чигорин поразил задграничните консервативни догматици с направения ход 7. ... i7—f6.

„Пак нещо ново“ — полукритически, полуснизходително се изразил по този повод органът на германския шахматен съюз „Deutsche Schachzeitung“.

В отговор на това Чигорин пише: „Във всяка партия това „ново“ обезателно се среща“, тъй като партиите от началото до мата не

се повтарят. Ето в 19-та партия в това положение аз направих „стария“ ход 7. ... b7—b5, но затова един от следващите ходове несъмнено ще бъде „нов“...

По-нататък Чигорин обяснява дълбоките мотиви за направения от него ход, и в частност, по повод на критиката в чуждестранната преса забелязва:

— „Макар г. г. критиците да се удивляват на седмия ход, макар и да отбелязват: ако се гледа на важноста на тази партия (резултатът от мача след 16-та партия е бил 7:5 в полза на Тараш, при четири наравно), то трябва да се признае големия риск от страна на Чигорин с толкова несolidното нововъведение в дадения случай; слабостта на хода f7—f6 е толкова очевидна (подчертаното е от автора — П. Р.), че такъв теоретик, като д-р Тараш не е трудно да се възползува.“

„На тях им дай само книги в ръцете, — иронически възкличава по-нататък Чигорин, Колкото се касае до мене, пише той, то аз не виждам „слабост“ в хода f7—f6. Нямаяки възможност да предвидя всички тези пертурбации, които можеше да се случат в действителната игра, аз естествено, желяех да изпитам на практика, какво ще излезе от всичко това“ (подчертаното е от автора — П. Р.)

Чигорин, бидейки сам прекрасен аналитик, в добрия смисъл на думата, „се отказал от честта“ да се счита за теоретик в тоя дух, както това се е разбирало на Запад. Немската шахматна школа считала за теоретик всеки голям шахматист, оценяващ позицията въз основа догмите на Шайниц и добре разучил дебютните варианти на билгеровото ръководство.

Приведената от нас фраза особено ярко характеризира Чигорин като новатор, като интересен експериментатор, като неуморно търсач на истината. Едновременно се хвърля на очи, колко различно са оценявали процеса на шахматната борба Чигорин и чуждестранните коментатори — изразители на „новата“ школа на Шайниц. Там, където

те намирали съдбоносни слабости. Чигорин въобще не виждал слабости.

Рискът у Чигорин смятали като негова слабост. Неговият риск не разбирали, оценявали го изключително от спортна гледна точка. Непонятно са звучали за такива „ценители“ на шахматното изкуство обясненията на Чигорин — художника, Чигорин — търсача, откровенно признаващ се в това, че към хода f7—f6, независимо от различните съображения от позиционен характер, го е привличало също така и ненаситното, естествено, по мнението на Чигорин, желание да се впусне в неизвестното, да види, какво ще излезе от всичко това.

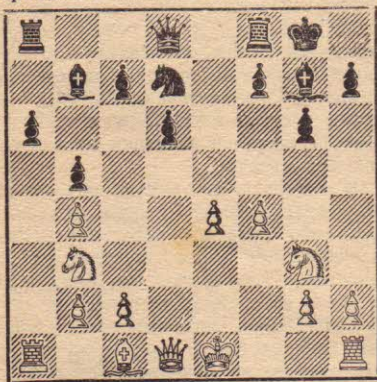
Чигорин е бил най-големия теоретик на своето време, автор на много дебютни ходове, варианти и цели системи, които и в съвременната теория на дебютите имат голямо значение. Редица теоретически изследвания на съветските майстори имат в основата си чигорински мисли и идеи.

Чигорин е бил теоретик-новатор. Основните му мисли за дебютите не са били отвлечени догми за слаби и силни пунктове в тази или онази позиция, а конкретен, дълбок анализ и упорита проверка на тези анализи на практика в съответните турнирни и мачови партии.

Естествено, това не значи, че реалната слабост в позицията на противника е оставала без внимание от Чигорин. Обратно, достатъчно било за Чигорин да забележи някой удобен за нападение обект, било то слаба пешка, или лошо защитен участък в лагера на противника, шото с изумителна последователност, с огромна творческа целеустремителност, с техническо съвършенство, започвал и почти всякога довеждал до успешен край замислената атака.

В определянето на реалните слабости на даден обект за атака Чигорин е извършвал такава огромна работа, провеждал е такъв дълбок анализ, че даже и най-силните му противници не подозирали страшния удар, който обикновено е бил вече приготвен и обмислен в много детайли, когато Чигорин още започвал своята атака.

В 19-та партия на същия този мач с Тараш дебютната борба завършила след първите 15 хода със следната позиция:

Последвало 16. 0—0 Te8 (Започвайки от тук Чигорин провел атаката върху пешката e4 с голяма енергия и последователност. Позиционната атака се завършва с няколко изящни комбинационни удари) 17. Te1 Kf6 18. Kd2.

На 18. Dd3 Чигорин показва продължението 18. ... De7 19. Kd2 d5 20. e5 D:b4 21. ef T:e1+ 22. Cf2 T:c1. Ако пък 18. e5, то след 18. ... Kd5 19. ed D:d6 20. T:e8+ T:e8 у черните, казва Чигорин има превъзходно положение и силна атака. Не гледайки на това, че е трудно, относно оценката на дадената позиция, да се възрази нещо на Чигорин, той все пак за доказателство на правилността на своето твърдение прави и по-нататъшен анализ на това положение, разглеждайки за белите ходове 21. c3 и 21. Kc5.

18. ... Dd7 19. h3 Te7 20. Te2 Tae8 21. Df1 h5! 22. h4 Dg4 23. Df2 D:h4 24. Kf3 Dg4 25. e5 Kd5 26. Kh2 Dd7 (пешката e отново е атакувана) 27. ed D:d6 28. T:e7 T:e7 29. c3.

Белите вече са повалени. Сега следва финалният удар, помитащ целия дамски фланг. И така, в началото силен удар в центъра (пешката e4), след това нападение на царския фланг и накрая, разгром на дамския фланг. Всичко това за кратко време и срещу противник, един от претендентите за званието световен шампион. Такъв е бил в атаката Чигорин.

29. ... K:b4! 30. Oe3 Kd3 31. Dd2 K:b2! 32. Dc1 Kc4. и скоро маршът на черната пешка h5—h4—h3 принудил белите да капитулират.

Чигорин е отдавал огромно значение на плана в шахматната партия и с особена последователност и целеустремителност го е провеждал.

Когато критикували отделни направени от него ходове, Чигорин нееднократно е заявявал на това че този или онзи ход не може да се обсъжда, и още повече да се осъжда откъснато, без да се знае неговата роля в плана или без да се разбира замисления план.

Новите продължения на Чигорин обикновено са се явявали като начало на дълбок план, същността на който понякога се е изяснявала само след много ходове. Така ходът 2. De2 във френската защита, за която, може да се каже, че никога не са преставали споровете на „теоретиците“, е останал непонятен за съвременниците на Чигорин, и последният добродушно се подсмивал над опитите на някои авторитетни коментатори да разяснят главната му цел. Говорило се е, например, че играсйки 2. De2 Чигорин е имал предвид да попречи за известно време на хода d7—d5 — главният коз на черните във френската защита.

Давали са и други тълкования на този дебют на Чигорин, но никой не се е опитал да разгледа този ход в светлината на неговата роля, в неговия стратегически план, като едно от звената на този план.

Какво пък говори сам Чигорин по повод на 2. Dd1—e2? „Да се обсъжда този ход, — пише Чигорин в една от своите статии („Дебютите в тяхното логическо развитие“, списание „Шахматы“ № 5, 1894 г.), е възможно само във връзка с целия план, а не изолирано, както това правеха г. г. шахматните критици“.

В същата тази статия на друго място Чигорин казва, че „този ход далеч не заслужава шеговито отношение“ и накрая, по повод на забележките на някои коментатори върху това, че 2. d2—d4 е по-силно, Чигорин отговорил с крайно интересната реплика: „Трудно е да се намери смисъла на това „по-силно“. Беше време когато навсякъде четейки и слушайки, че ето това и това е „по-силно“ аз като че ли долавях какво значи това; но блажените времена на верващите минаха, и смисълът на това „по-силно“ стана за мен по-тъмен...“

Варианти и конкретни планове — ето метода на чигоринската наука. Всякакви словесни разсъждения за туй, че това е по-добро, а това по-лошо, че следва да се играе така, а не така и т. н., не подкрепени с динамическо разглеждане хода на събитията, Чигорин иронически и зле е осмивал.

По този повод би трябвало да отбележим, че и сега някои наши авторитетни лаконически и без доказателства препоръчват понякога това или друго продължение, предполагайки, очевидно че читателят трябва да им вярва. За съжаление някои млади шахматисти действително слепо следват мнението на авторитетите, не отнасяйки се към тяхното мнение с необходимата критика и не търсейки съответните конкретни доказателства.

За наша чест, обаче, трябва да кажем, че болшинството от нашите млади шахматисти, са достатъчно любознателни и постъпват по чигорински, нищо не приемайки на „доверие“ и понякога успешно откривайки сериозни празноти в утвърдените и даже отлични варианти на твърде почитани коментатори. За това свидетелства отделът „Читателят критикува“, който вече съществува няколко години в нашето списание.

Експерименталната игра на Чигорин разбира се не е била авантюрна, а всякога е била позиционно добре обоснована. Такава е била смелостта на дълбокия прогресивен мислител, в когото талантливата интуиция се е съчетавала с огромен творчески кръгзор, неограничен от никакви условности и принципи на щайнищовата „философия“.

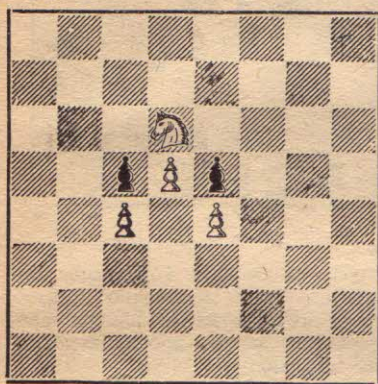
В болшинството си експерименти Чигорин е завършвал успешно и тогава те ставали вече не експерименти, а конкретни позиционни идеи, попълващи съкровищницата на шахматното изкуство.

Може да се назоват не малко комбинационни и позиционни идеи на Чигорин. В краткия преглед е невъзможно

да им се направи подробен обзор, много от тях отдавна вече станаха обществено достояние и се явяват съставна част от комплекса идеи, определящи днес майсторството.

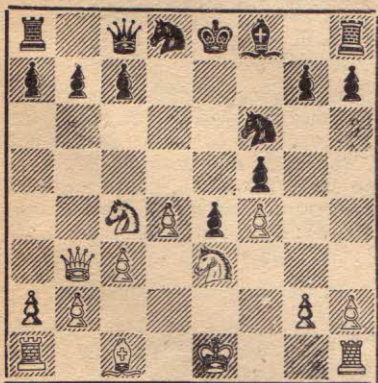
Да се спрем на едно от най-крупните позиционни открития на Чигорин — на идеята за блокиране с коня на шестата (или третата за белите) хоризонтала на добре защитена приходна пешка на противника. В наши дни тази идея се ползува с всеобщо признание. Достатъчно е да припомним такива дълбоки произведения, като партията Ботвиник — Болеславски от XII първенство на СССР (блокирано поле e3) или Денкер — Смилов из мача СССР — САЩ (блокирано поле d6).

Схематически тази идея може да бъде изобразена примерно със следната конструкция.

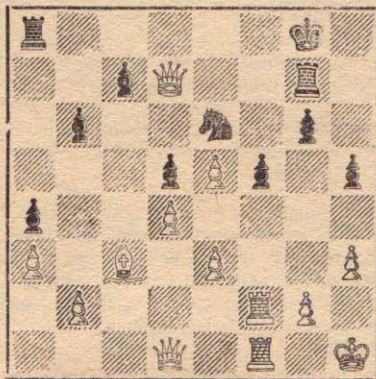
За първи път схемата, изобразена на тази диаграма, се е сляпила в партията Цукерторт — Чигорин в лондонския международен турнир в 1883 година. В областта на позиционната игра Цукерторт тогава е бил неоспорим авторитет. Защитената проходна пешка в ендшпила се е считала в това време за сериозно позиционно постижение. Затова Цукерторт охотно форсира преминаване в ендшпил.

Конят на Чигорин, който в момента на образуването на проходната пешка d5 се намирал още твърде далеч от центъра, с форсиран марш бил отправен на полето d6, а по-нататък... немският шампион е трябвало основателно да се потруди, за да добие реми.

Опитът от този експеримент не е преминал даром за Чигорин. В много последващи турнири може да се наблюдава, как Чигорин в някои партии всред другите комбинационни и позиционни идеи си спомнял и за „блокиращия кон“. За пример пряжеждаме още две позиции от партии из виенския турнир през 1898 год. (виж предната диаграма).

В партията с Яновски Чигорин още в дебюта превел дамския кон на e3 (маневрата Kb1—d2—f1—e3).

Опирайки се на мощната позиция на своя кон, Чигорин провел атака против Каро. Тази партия продължила така: 33. h4 Td8 34. g3 c5 : 35. De2 Tf7 36. Dd2 Td8 37. Dc2 Sh7 38. Sh2 cd 39. ed (Естествено и след 39 O : d4 положението на белите не би било леко, но пробивът f5—f4 щеше да бъде локализиран през всичкото време) 39. ... f4! f40. De2 fg+ 41. Ц: g3 Kc7! 42. T : 7 T : f7 43. Tf6 Kf5+ 44. Sh2 T : f6 45. ef Цg8 46. De5 Цf7 47. Db8 Dd6+ ! и края за белите, очевидно, е свършено безнадеждно.

В тази партия следва да отбележим също така блестящо проведението от Чигорин план за завладяване на белите полета.

Като разменил белополите офицери, Чигорин е осъществил пешечните маневри a7—a5—a4, f7—f5, h7—h5, разменил коня на e5 и образувал блокираното поле e6; след това превел на това поле коня с маневрата Ke7—c6—d8—e6.

От другите идеи, свързани с името на Чигорин, следва да се спомене идеята за пешечния шурм на позицията на вражеския цар. В десетки партии той е провел убедителни и разнообразно оформени пешечни нападения, подготвяйки ги още в дебютния стадий.

Собствено, може да се каже, че упоменатия вече ход 2. De2 във френската защита, се явява като встъпление към такъв шурм. Това са показали много партии на Чигорин, в частност например, четвъртата партия от мача с Тараш.

Твърде показателни са също така партиите на Чигорин с Харузек (Нюренберг, 1896 г.) и Нилсбъри (мач-турнира в Петербург, 1895/96 г. г. и Лондон, 1899 г.), където пешечните атаки срещу

неприятелския цар са били осъществени с рядка целеустремителност и енергия.

Чигорин не е обичал затворените позиции, и ако му се е случвало да ги играе, то е било само затова, че не е могъл да намери добър път за да ги избегне. Така, например, тънко и дълбоко оценявайки идеята на своя ход Kf6—d7 в испанската партия, като неутрализиращ натиска на белите на e5 и значително стесняващ активността на царския офицер на белите, Чигорин все пак е бил принуден да отиде на продължителна маневрена игра, ако белите в края на крайщата са се спирани на плана d4—d5.

В тази игра той умело е създавал контра-шансове на царския фланг, упорито и добре се е защитавал, но от гледна точка на творческия му вкус, такива партии не са го задоволявали. От 1893 до 1899 година той търпеливо е играл шестдесет ходови партии, докато накрая неговата новаторска мисъл не го е натъкнала на идеята за „пешечен шурм“ на дамския фланг. Тогава той създава системата за контра-атака на базата на пешечната верига e5—d6—c5—b5—a6, която за първи път е приложил в 1899 год. на международния турнир в Лондон против Ласкер.

Неохотно и далеч не всякога удачно Чигорин е разигравал стеснените и затворени позиции, получаващи се в дамския гамбит, когато е избирал системата с e7—e6 и c7—c6. В последния етап на творчеството му понякога е играл холандска партия, съгласявал се е и на гамбит Стаунтън, само за да избегне дотегналите му позиции на дамския гамбит.

Чигорин се е отиасял критически и към защита Каро — Кан и не обичал сицилианската партия. С белите Чигорин с редики изключения е играл 1. e2—e4. Негови възлюблени дебюти са били царския гамбит и Еванс гамбит. Испанската партия е избирал сравнително рядко, предпочитал е тези варианти на италианската с хода d2—d3, които той се е стремил да изостри след завършването на дебюта с продвигването d3—d4.

Стихията на Чигорин са били откритите позиции; тук той не е имал равни, и ненапрасно в мача си с Шайниц Чигорин е показал подчертано преимущество в борбата, възникваща в Еванс гамбит и дебюта на двата коня.

Сега, по случай стогодишния юбилей от рождения ден на Чигорин, ние — неговите благодарни ученици и последователи, си спомняме с огромна любов за самоотвержената борба на Михаил Иванович за прогреса на шахматното изкуство, за красотата на творчеството, за народността и шахматната култура.

П. Романовски

(Из сп. „Шахматы в СССР“, бр. 11/1950 г.)

